

Думанський Василь Михайлович

Від самого народження хвороба прикувала його до ліжка. Та одночасно доля компенсувала фізичну неміч таким глибинним талантом, мудрістю, що навіть по смерті Василь постійно відкривається читачам новими, досі незнаними гранями свого непересічного обдарування.

Майбутній письменник народився в сім'ї колгоспників у віддаленому від великих міст і райцентру Бершаді селі із символічною назвою Серединка.

Та радість батьків від народження сина затьмарилася жорстоким діагнозом лікарів: мієліт — поступова і невідворотна атрофія м'язів... І нічим цій хворобі не можна було зарадити в 1950-х роках, ані згодом, коли скупе сонце його життя вже заходило за вічний обрій...

Із дитинства хлопець був приречений на нерухомість, недовге існування в чотирьох стінах сільської хати. За силою ж духу і мудрістю хлопець був значно дорослішим від своїх однолітків. Із задоволенням навчався у школі (учителі приходили додому). Одержав атестат про середню освіту. У 1960-х виявилися його уподобання: із задоволенням читав художню літературу, просив батьків купувати книжки, довідники, словники. Так починався шлях до слова, до його пізнання. Це й був його єдиний вибір, який він міг зробити в тих обставинах.

Не зразу прийшло до нього усвідомлення, що слово стане і порятунком для душі, і засобом донести до людей сум'яття своїх думок та почуттів. Почав писати невеликі мініатюри, спостереження за природою й людьми. Шліфував кожну фразу, аби вона дійшла до сердець. Василь вважав своїм обов'язком (це стало одночасно й покликанням) радувати людей своїми мініатюрами, віршами, афоризмами, а тих, хто далеко, — ще й листами, які він ніжно називав «журавками». Як він любив їх писати, як чекав від інших! Кожен його лист — справжній художній твір. Згодом він так напише про листи:

«І хоча писав їх прозою, зате про кожен порух серця. Такі маленькі замальовки пережитого художники називають етюдами, з яких потім складають картини.

Звісно ж, він цілком усвідомлював свою фізичну неміч, але водночас щиро плекав свою нішу, виділену йому Богом на цьому світі:

«Мені пощастило — я зразу був розіп'ятий. Тому не заплутувався в галуззі праведних і неправедних доріг, не піднімав на Голгофу важку ношу і не чинив зла, бо руки були прибиті. Тільки душа іноді поривалася до звичайного людського життя, але від найменшого поруху з ран цебеніла кров. І тоді серце переймалося таким болем, що хотілося негайно вимовити в Бога помилування. Та закинути голову до неба не давала перекладина хреста. Відтак доводилося непорушно терпіти своє страждання, щоб на його тлі була випуклішою радість тих, що ходять по землі...».

На початку своєї літературної діяльності, вже коли в районній газеті з'явився друком його перший вірш, а згодом часто друкувалися етюди, публіцистичні есе, Василь написав лист-відгук на статтю письменниці Наталі Околітенко «Сотвори собі радість» у журналі «Україна». У 22 роки написав: «Про яку радість життя йдеться? Я хворий на спадкову недугу — мієліт, і деградація м'язів уже почалася. Мене чекає принизливе існування й ранній кінець за повної свідомості. А втім, я прагну смерті, щоб не бути тягарем для людей. Бо як жити? Тільки не здумайте радити мені полівітамінне лікування чи щось у такому роді, бо всі потуги медицини сприймаю як глум. А втім, вона не винна, що безсила перед природою або тим, що стоїть над нею».

Наталія Іванівна у своїй відповіді порадила хлопчині спробувати себе в літературній царині, бо побачила в листі ознаки непідробного таланту й запропонувала свою допомогу. Проте на тому й закінчилося. А 1996 року прийшла до неї незнайома жінка й сказала, що уповноважена передати письменниці велике спасибі від Василя Думанського, що наставила його на шлях. І вручила дві скромно видані книжечки цього автора — «Мій день» і «Листопад» з автографами... Наталя Околітенко написала Василеві свого другого листа, а відповідь прийшла вже тоді, коли його не стало...

Багато років його маленькі шедеври друкувалися в газетах, а на схилі його короткого яскравого життя у Вінниці вийшли дві книжки Думанського. Допомогло в цьому місцеве господарство, яке тоді очолював Федір Михайлович Кавун — аристократ духу, як назвав його Олег Черногуз. Естафету благодійності батько передав своєму синові Олександрю, який

Думанський Василь Михайлович

уже понад десять років директорує у ТОВ «Прогрес», продовжуючи традиції славетної хліборобської династії Кавунів. Чимало зусиль доклав для того, щоб книжки було надруковано, голова Вінницької обласної організації Національної спілки журналістів України Володимир Лисенко. Він випустив спеціальний випуск журналістської газети, шапкою для якої використав слова Василевої матері: «Спасибі, люди, що почули, як б'ється його серце».

...Коли вийшла його перша книжка — «Мій день», у сільському будинку культури провели презентацію. І це було незабутнім святом. А наступного року, коли Василеві виповнилося сорок п'ять років, вийшла друга збірка — «Листопад». У святі з нагоди виходу книжки взяли участь письменники Олег Черногуз, Наталка Поклад, тодішній очільник Національної спілки журналістів України Євген Вербило... А на початку червня наступного, 1996 року, Василь відійшов за межу... Через кілька місяців народилася газета «День». Нема сумнівів у тому, що Василь Думанський обов'язково став би її автором.

2000 року в Києві у видавництві «Рада» вийшла посмертна книжка Василя Думанського «Вибір». До неї увійшли перші дві книжки і третя, яку він закінчив за три місяці до смерті. На видання, яке впорядкувала Таїсія Святенко, а відредагувала Наталка Поклад, кошти збиралися всенародною толокою — список благодійників уміщено в кінці книжки. А потім завдяки зусиллям тієї ж Таїсії Робертівни, яка в той час працювала бібліотекарем Інституту геофізики ім. С.І. Суботіна НАН України, цю ошатно видану збірку було розіслано по найбільших бібліотеках України і світу — на всі континенти, включаючи Антарктиду, де працюють наші дослідники на станції «Академік Вернадський». Презентацію книжки було організовано в Києві, в Українському домі.

Нині творчість Василя Думанського вивчається у школах Поділля, а диктанти за його текстами пишуть школярі всієї України — вони вміщені до збірника, виданого кількасоттисячним накладом і затвердженого Міністерством освіти та науки.

Особливо шанують пам'ять сільського письменника-філософа на батьківщині — у Серединці. У місцевій школі облаштовано кімнату-музей Василя Думанського, а днями школі присвоєно його ім'я. До речі, іменем письменника також названо найкращу вулицю в селі. Щороку в день його народження — 22 серпня — в селі відбувається свято, під час якого вшановуються кращі хлібороби, згадується славний земляк. Перед портретом письменника на сцені будинку культури запалюється свічка, земляки читають його твори. А ще — влаштовують книжкові виставки, місцеві умільці показують свої вироби. Редакція місцевої газети «Бершадський край» і дирекція місцевого сільгосптовариства «Прогрес» заснували 2000 року премію імені Василя Думанського, яка щорічно вручається кращому громадському кореспонденту. Цього року Думанському виповнилося б 60 років. Тож підготовка до ювілею та його відзначення є доброю нагодою привернути увагу до творчої спадщини письменника. В одній зі своїх мініатюр він писав: «Вічність безмірна. Тому перед нею маліє все земне. А ми — лиш падаючі зорі, і наша головна суть — світити, не бути марнотою». І він був для всіх, хто його знав, кого не залишали байдужими його твори, яскравою зорею.